

לפי דברי רמב"ם ורמב"ם
נבחר שימלאו בהשגתו חומרי
עזר אטורים או יונפלי העתקה
יענש בזה המרה ימי כתיב החקתו
מהאוריברעליטה

תורת השפיטה ההלכתית

(01-531-99)

ד"ר חיים שפירא

תשע"א, מועד א

משך הבחינה: שעתיים

חומר עזר: אין.

ענו על שלוש השאלות. כל תשובה עד שני עמודים.

נמקו את תשובותיכם ובססו אותם על המקורות.

בהצלחה!

1. "ממה שאתה צריך לדעת עוד, כי אין התורה מביטה על הבודד, ולא יהיה הציווי כפי הדבר המועט, אלא כל מה שרצוי להשיגו, השקפה או מידה או מעשה מועיל, אין מביטים בו אלא לדברים שהם על הרוב. ואין שמים לב לדבר מועט האירוע, ולא לנוק שיהיה ליחיד מבני אדם בגלל אותה הגזרה וההנהגה התורתית. ועל פי הבחנה זו, כך אל תתפלא שאין מטרות התורה מתקיימים בכל אחד ואחד, אלא מתחייב בהחלט שימצאו אנשים שאין אותו הניהול התורתי מביא להם שלמות, כי הצורות הטבעיות המיניות לא יושג כל מה שמתחייב מהן בכל אחד ואחד". (רמב"ם, מו"נ, ג, לד)
  - א. מה הבעיה שאיתה מתמודד הרמב"ם ומהו פתרונו העקרוני?
  - ב. מה הייתה עמדת אפלטון ומה הייתה עמדת אריסטו בסוגיה זו?
  - ג. האם דוחה הרמב"ם את העיקרון של דרך היושר? הציגו שלש גישות בפרשנות הרמב"ם.
2. "יש לדין לדון בדיני ממונות על פי הדברים שדעתו נוטה להם שהם אמת" (רמב"ם, הלי סנהדרין, כד)
  - א. מה רשאי לעשות דין, מעיקר הדין, כאשר אין לו אמון בראיה המובאת לפניו? התייחסו באופן ספציפי לשבועה ושטר.
  - ב. הרמב"ם מציין שהלכה למעשה, המנהג הוא שלא לחרוג מדיני הראיות. בעקבות זאת, מה יעשה דין שאין לו אמון בראייה שמובאת לפניו?
  - ג. מה יעשה במקרה שיודע בברור שהראייה או העדות שקרית (דין מרומה)?
  - ד. הרמב"ם מציין שכל האמור הוא בדיני ממונות. מה הדין בדיני נפשות, האם רשאי הדין לחרוג בהם מדיני הראיות? האם רשאי לדון לפי ראייה נסיבתית? התייחסו לעיקר הדין ולאפשרות הסטייה ממנו.
3. תוספתא, סנהדרין, פרק א, ב:

ר' אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר כל המבצע הרי זה חוטא, והמברך את המבצע הרי זה מנאף לפני המקום על זה שנאמר: ובוצע ברך נאף ה' (תהילים י), אלא יקוב הדין את ההר שכן משה אמר יקוב הדין את ההר אבל אהרן הוא עושה שלום בין אדם לחבירו שנאמר בשלום ובמישור הלך אתי וגוי' (מלאכי ג)...

ר' יהושע בן קרחה אומר מצוה לבצע שנאמר אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם (זכריה ח). והלא כל מקום שיש משפט אמת אין שלום וכל מקום שיש שלום אין משפט אמת אלא איזהו משפט שיש בו שלום הוי אומר זה ביצוע, וכן הוא אומר בדוד ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו (שמואל ב ה). והלא כל מקום שיש משפט אין צדקה וכל מקום שיש צדקה אין משפט אלא איזהו משפט שיש בו צדקה הוי אוי' זה ביצוע.

ר' שמעון בן מנסיא אומר פעמים יבצע אדם ופעמים אל יבצע. כיצד, שנים שבאו אצל אחד לדין עד שלא שמע את דבריהן או מששמע את דבריהם ואין ידוע להיכן הדין הוא נוטה רשיי שיאמר להן צאו ובצעו אבל מששמע את דבריהן ויודע להיכן הדין הוא נוטה אין רשיי שיאמר להן צאו ובצעו.

א. הסבירו את שלש העמדות העקרוניות של התנאים בנוגע ללגיטימיות של פשרה?

ב. "המחלוקת על הפשרה משקפת מחלוקת עקרונית על מטרות ההליך השיפוטי". הסבירו קביעה זו על רקע מחלוקת התנאים.

ג. הראו כיצד מחלוקת התנאים בעניין הפשרה משקפת גם מחלוקת עקרונית בסוגיית הצדק החלוקתי.